

Ženy a muži mezi státem a trhem

Martin Potůček

Diskusní setkání v rámci projektu OP LZZ
„Rodina není překážka “
Azylový dům pro ženy a matky s dětmi o.p.s.
Vsetín, 22. 8. 2011

Jsou si ženy a muži rovni?

- Problematika rovných příležitostí je civilizační výzvou. Společnosti, které ji nezvládnou, velmi rychle zaostanou.

VLADIMÍR ŠPIDLA

- Je to Popelka, ba přímo Popeluška.

ZDENĚK MATĚJČEK

Pár čísel úvodem: (ne)zaměstnanost

- **Nezaměstnaností** jsou postihovány ženy více než muži. V roce 2009 byla celková míra nezaměstnanosti 7,5%, u žen však činila 9,2%; celková dlouhodobá nezaměstnanost činila v témže roce 2%, ale u žen 2,5%.
- Přes mnohé proklamace a programy také **průměrná mzda žen** v národním hospodářství výrazně zaostává za mzdou mužů. Činí kolem tří čtvrtin jejich úrovně a v posledních letech se tento nepoměr dokonce prohlubuje (74,1 % v roce 2009). Švédské ženy si přijdou na 84 % příjmů mužských protějšků; příjem německých žen se v tomto poměru blíží příjmu českých žen – 76,8 %, zatímco slovenské ženy jim se svými 68,1 % mohou jenom závidět...

Pár čísel úvodem... veřejný sektor a veřejné služby

Omezování veřejného sektoru a veřejných služeb, jeden z veřejně prosazovaných cílů současné vládní koalice, dopadá na ženy více než na muže. Například v odvětví zdravotní a sociální péče jsou zaměstnány přes čtyři pětiny (přesně 80,83 %) žen. Ve stejně omezovaných odvětvích obrany a vnitra je sice převaha mužů, ale jejich počet je ve srovnání s počty žen v sociálních službách, ve zdravotnictví a školství mnohem nižší. Jen v roce 2011 byla všechna tato odvětví postižena 10 % poklesem zdrojů z veřejných rozpočtů. Další omezení se chystají i v letech následujících.

Pár čísel úvodem: podnikatelský sektor

Po listopadu 1989 se muži více uplatňovali v byznysu. Na jednu podnikatelku připadají téměř tři podnikající muži (ve třetím čtvrtletí roku 2010 činil tento poměr 1 : 2,64). Takže téměř přesný zrcadlový obraz zaměstnanosti v sociálních službách, ve zdravotnictví a školství... A právě podnikatelský sektor je současnou vládou – na rozdíl od veřejného sektoru – současnou vládou hýčkán – viz citát z vládního prohlášení: *„...jen podnikatelský sektor je tvůrcem bohatství společnosti, ne stát...“*.

Typ reprodukce společnosti – - podoba reprodukce lidského rodu

Diferencování jedinci	Diferencované instituce	Typy reprodukce společnosti
<ul style="list-style-type: none"> ■ většina ■ minority 	<ul style="list-style-type: none"> ■ politický systém ■ ekonomika ■ sociální systém, veřejné služby 	Globální (predátorský) kapitalismus
<ul style="list-style-type: none"> ■ privilegovaní ■ odstavení na okraj 	<ul style="list-style-type: none"> ■ trh ■ stát ■ občanský sektor 	Demokratický kapitalismus
<ul style="list-style-type: none"> ■ šťastní ■ nešťastní 	rodina	Autoritářský kapitalismus
<ul style="list-style-type: none"> ■ ženy ■ muži 	Politické strany, občanská sdružení	Autoritářský komunismus

Co nabízí rodina na trhu

- Rodina reprodukuje pracovní sílu – vesměs neplacenou prací v domácnosti:
 - Obnovou stávajícího pracovního potenciálu ekonomicky aktivních (nemoc, rekreace etc.)
 - Výchovou dětí a péčí o ně (budoucí pracovní síla)
- Rodina také pečuje o své závislé členy (invalidy, seniory), aniž by z toho měla ekonomický profit

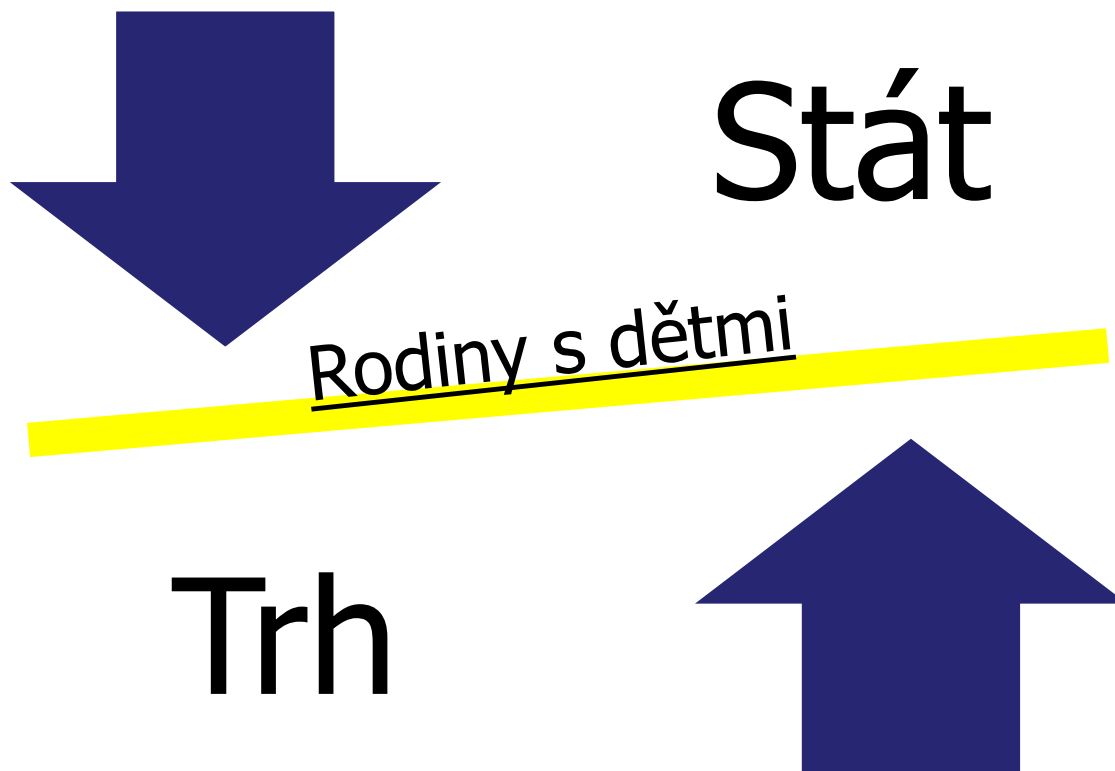

Co nabízí trh a stát rodině

- Zaměstnání osob v ekonomicky aktivním věku v komerčním a veřejném sektoru (problém nezaměstnanosti)
- Zdroje dostupné na trhu: zboží a služby (za úplatu)
- Zdroje zprostředkované státem (dostupné – alespoň teoreticky všem):
 - Právní rámec, dostupnost práva, zajištění bezpečnosti
 - Veřejné sociální služby

Rekapitulace polistopadového vývoje

Rekapitulace polistopadového vývoje

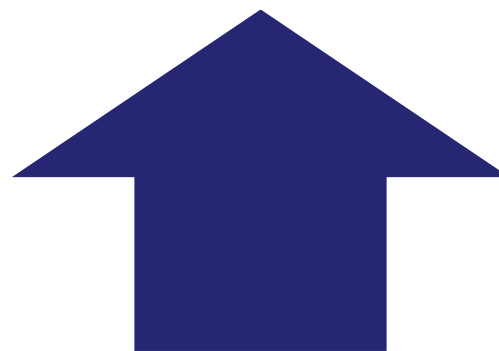

Stát

Zaměstnanost

Trh

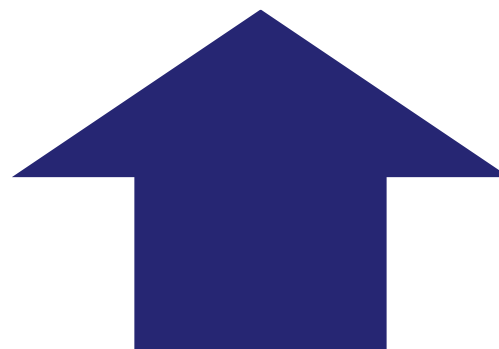
Rekapitulace polistopadového vývoje

Stát

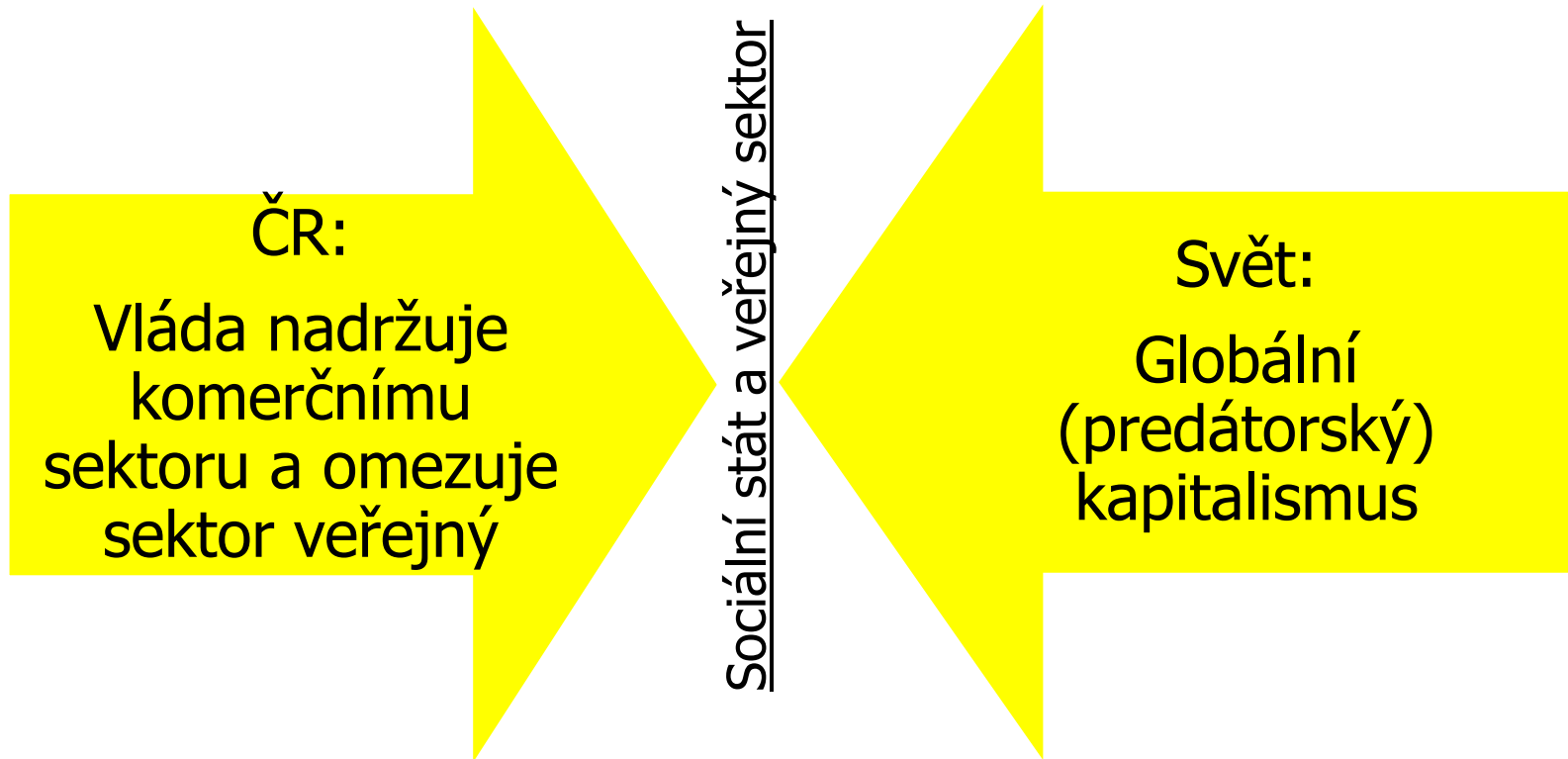
Zdravotní a sociální služby

Trh

Sociální stát a veřejný sektor

Kdo ztrácel, kdo získával?

Ženy

Muži

Slábnoucí sociální stát

Omezování rozsahu a dostupnosti veřejných služeb, oslabování statusu a příjmů zaměstnanců ve veřejném sektoru

Rozhodující slovo v politice

Privatizace veřejných služeb

Uplatnění v byznysu

České ženy mužům rády podléhají...

... ale ještě předtím by měly najít čas a sílu zasadit se o obnovu a rozvoj sociálního státu a veřejných sociálních služeb...

... a to v zájmu svých dětí, rodičů, sebe, ale i mužů samotných.

Bez boje to nepůjde...

- V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR bylo v roce 2010 jen 15,5 % žen, zatímco v Polsku činil jejich podíl 20%, v Rakousku 27,3 % v Německu 32%, a ve Švédsku 47%. V Senátu je situace o chlup příznivější – máme 14 senátorek, něco přes 17 %.
- Skandinávské země ukázaly, že i trh lze „přimět k rozumu“, osedlat jej tak, aby neztratil svoji produktivní schopnost - a zároveň posiloval oslabené, jinak hendikepované nebo nalézající se v takové fázi životního běhu, že se bez veřejné podpory nemohou stát hladce fungující součástí tržního soukolí. Právě v těchto zemích nacházíme nejvíce poslankyň, ministryní, premiérek, prezidentek... Je to jen dílo náhody?

Co na to politické strany?

Politické strany stojí v této situaci před zásadní programovou volbou. Bud' mohou přitakat zúženému pojetí rozvoje s hlavní prioritou ekonomického růstu, posilování konkurenceschopnosti, jednostranné podpory komerčnímu sektoru a jako hlavního nástroje této volby snižování celkového daňového zatížení. Nutným důsledkem takové volby je nicméně narušení ústavní záruky rovného přístupu všech občanů k sociálním právům, plíživé potržnění sociálních služeb, privatizace sociálního státu, další oslabení rodiny, četnější pasti a hlubší propasti sociálního vyloučení. To vše dopadá více na ženy než na muže. Nebo mohou nabídnout voličům program, v němž najde odpovídající místo i další funkční rozvíjení veřejných sociálních služeb. To je programově bližší potřebám žen, kvalitě jejich života, života jejich dětí i rodin obecně.

Děkuji za pozornost a těším se na diskusi!

Martin Potůček

www.martinpotucek.cz

Centrum pro sociální a
ekonomické strategie

Fakulty sociálních věd
Univerzity Karlovy

www.ceses.cuni.cz

*Čerpáno z autorovy publikace „Cesty z krize“, která
vyjde v Sociologickém nakladatelství v Praze
v listopadu 2011.*